

PODPORA DEMOKRACIE A SLEDOVÁNÍ VOLEB

Podpora demokracie na celém světě je pro Evropskou unii prioritou. Demokracie zůstává jediným systémem správy věcí veřejných, v němž mohou lidé v plné míře uplatňovat svá lidská práva, a je určujícím prvkem pro rozvoj a dlouhodobou stabilitu. Evropský parlament je jakožto jediný přímo volený orgán EU pevně odhodlán prosazovat demokracii.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

- články 2 a 21 Smlouvy o Evropské unii;
- článek 205 Smlouvy o fungování Evropské unie.

SOUVISLOSTI

Závazek EU k podpoře demokracie doplňuje její činnost v oblasti lidských práv.

V roce 2009 přijala Rada závěry shrnuté v dokumentu nazvaném Podpora demokracie v rámci vnějších vztahů EU a související akční program EU, v němž je nastíněna nová strategie na podporu demokracie s přístupem zohledňujícím zvláštnosti jednotlivých zemí, větší soudržnost a zapojení všech zúčastněných stran. Demokracie a lidská práva byly začleněny do všech oblastí politik. V Agendě pro změnu vypracované Komisí v roce 2011 byl následně v rámci rozvojové politiky EU zdůrazněn význam podpory lidských práv, demokracie a řádné správy věcí veřejných.

V návaznosti na povstání v arabských zemích v roce 2011 byla obnovena evropská politika sousedství EU a Evropská unie přijala přístup vycházející ze zásady „více za více“, kdy je podpora svázána s přechodem k demokracii a zavedením „pevné demokracie“. Těm zemím, které jsou ochotny provést politické reformy, byly nabídnuty pobídky, včetně hlubší hospodářské integrace, větší finanční pomoci, větší mobility osob a přístupu na vnitřní trh EU.

Odhodlání EU zintenzívnit své úsilí o prosazování demokracie bylo opětovně zdůrazněno v dokumentu nazvaném „Strategický rámec a akční plán EU pro lidská práva a demokracii“, který v roce 2012 přijala Rada pro zahraniční věci. Akční plán zahrnoval plán systematictějších opatření navazujících na zprávy z volebních pozorovatelských misí EU na podporu celého „volebního cyklu“. Nový akční plán na období let 2015–2019, který byl přijat v červenci 2015, má za cíl začlenit podporu demokracie do řady cílů.

Rada ve svých závěrech z roku 2012 nazvaných „Kořeny demokracie a udržitelný rozvoj: spolupráce Evropské unie s občanskou společností v oblasti vnějších vztahů“ zdůraznila úlohu občanské společnosti.

NÁSTROJE FINANCOVÁNÍ

Hlavním úkolem evropského nástroje pro demokracii a lidská práva je podpora lidských práv, demokratických reforem a politické účasti a zastoupení. Tento nástroj je navržen zvláště pro tyto

cíle a zajišťuje financování projektů, programů a volebních pozorovatelských misí EU, jakož i udělování grantů organizacím občanské společnosti, nevládním organizacím a ochráncům lidských práv.

Evropský nástroj sousedství poskytuje finanční pomoc na podporu právního státu, politického dialogu a reforem, demokratizace, plurality sdělovacích prostředků a sledování voleb.

K čerpání finančních prostředků z nástroje sousedství pro občanskou společnost jsou způsobilé rovněž subjekty občanské společnosti v zemích jižního a východního sousedství EU, a to na projekty, sítě, vzdělávání a výměnu osvědčených postupů.

Dalším nástrojem poskytujícím finanční zajištění je nástroj pro rozvojovou spolupráci. Ačkoliv primárním cílem nástroje pro rozvojovou spolupráci je vymýcení chudoby, nástroj rovněž usiluje o upevnění a podporu demokracie v rozvojových zemích.

Na podporu demokratických institucí a občanské společnosti lze v některých případech využívat také nástroj EU přispívající ke stabilitě a míru.

Evropský rozvojový fond (ERF) – který funguje mimo rozpočet EU, je však spravován Evropskou komisí – financuje spolupráci se zeměmi Afriky, Karibiku a Tichomoří. Stejně jako nástroj pro rozvojovou spolupráci je i tento fond zaměřen na vymýcení chudoby, přispívá však i k upevnění a podpoře demokracie, právního státu a řádné veřejné správy.

V roce 2012 byla založena Evropská nadace pro demokracii. Nadace působí nezávisle jako soukromoprávní subjekt. Má za cíl podporovat politické činitele i představitele občanské společnosti, kteří usilují o demokratickou změnu, a sice formou konkrétně uzpůsobené finanční pomoci poskytované rychle, pružně a bez byrokratických překážek, a zaměřuje se na země východního a jižního sousedství EU. Členy správní rady jsou zástupci členských států EU a orgánů a institucí EU, včetně až devíti poslanců EP, a další odborníci.

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Evropský parlament jakožto jediný orgán EU volený přímo občany Unie je pevně odhodlán podporovat udržitelnou demokracii ve světě a toto své odhodlání zdůraznil v řadě usnesení.

Parlament se soustavně podílí na činnostech souvisejících se sledováním voleb, usiluje o posilování legitimacy průběhu vnitrostátních voleb a zvyšuje důvěru veřejnosti v ochranu voleb a lidských práv. Každý rok vysílá několik parlamentních delegací k pozorování voleb nebo referend ve třetích zemích. Parlament může rozhodnout o vyslání takovýchto delegací poslanců EP pod podmínkou, že se volby konají na celostátní úrovni, že EU nebo Evropský parlament byly k vyslání těchto delegací vyzvány vnitrostátními orgány a že je v dané zemi přítomna dlouhodobá mise. Delegace Parlamentu jsou vždy součástí pozorovatelských misí EU nebo dlouhodobých misí Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR) Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE). S Evropským parlamentem je konzultováno ve věci určování a plánování [pozorovatelských misí EU](#) a ve věci návazných opatření.

Dlouhodobé pozorovatelské mise hodnotí nejen průběh dne konání voleb, ale i celé volební dění, aby bylo možné odhadnout stav demokratického vývoje v dané zemi v konkrétní době. Dlouhodobí pozorovatelé obvykle zahajují své působení dva měsíce před volbami a sledují celý průběh voleb až do oznámení oficiálních výsledků a uplynutí lhůty pro napadení voleb. Krátkodobí pozorovatelé monitorují den konání voleb a sčítání hlasů. Hlavní pozorovatel, který vede pozorovatelskou misi EU, je zpravidla poslancem EP.

Aby se zajistil komplexní přístup k podpoře demokracie, Parlament sledování voleb spojuje s doplňkovými činnostmi, mezi něž patří návazná opatření po volbách, opatření v oblasti

lidských práv a iniciativy na podporu parlamentní činnosti. EP pomáhá poslancům mimo hranice EU při posilování jejich institucionální kapacity prostřednictvím konferencí a seminářů, společných vzdělávacích programů a studijních návštěv pro poslance a úředníky a také stipendií pro zaměstnance parlamentů třetích zemí. Zvláštní důraz je přitom kladen na země jihovýchodní Evropy, kterých má týkat rozšíření. Parlament také poskytuje podporu a odborné zázemí v oblasti mediace a dialogu, a to prostřednictvím cílených aktivit prováděných s partnerskými parlamenty a mezinárodních akcí zaměřených na mediaci a předcházení konfliktům.

Politické vedení u jednotlivých činností EP poskytuje v Parlamentu skupina pro podporu demokracie a koordinaci voleb. Skupina sestává z 15 poslanců EP a předsedají jí společně předseda Výboru pro zahraniční věci a předseda Výboru pro rozvoj Evropského parlamentu.

Marika Lerch
09/2018